

Critic» закрэплялі за сіналогіей право і абавязаньнасць спосабаваць дыялогу Кітая з мірам.

Библиографические ссылки

1. Editorial // The China Critic. 1930. 13 November. P. 1085–1086.
2. Western Study Of Oriental History // The China Critic. 1935. 10 October. P. 30–31.
3. The Future of Sinology // The China Critic. 1931. 26 February. P. 195–196.
4. Progress of Sinology // The China Critic. 1935. 5 September. P. 221.

ШМАТСЛОЙНАСЦЬ ГУМАРУ А. ГОРВАТА («Радзіва “Прудок”: дзённік»)

Ф. В. Драбеня

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт,
вул. Кальварыйская, 9, 220004, г. Мінск, Рэспубліка Беларусь,
drobena@tut.by*

У артыкуле разглядаецца феномен папулярнасці А. Горвата, звяртаецца ўвага на выкарыстанне розных відаў гумару пры стварэнні тэксту: сатыра, іронія, сарказм, самаіронія.

Ключавыя словы: новая беларуская літаратура; пісьменнік-блогер; А. Горват; дзённік; гумар.

HORWAT'S MULTI-LAYERED HUMOUR («Radio “Prudok”: diary»)

F. V. Drabenyia

*Belarusian State University,
9, Kalvariyskaya Str., 220004, Minsk, Republic of Belarus
Corresponding author: F. V. Drabenyia (drobena@tut.by)*

The article deals with the phenomenon of A. Horwat's popularity, draws attention to the use of different types of humor when creating text: satire, irony, sarcasm, self-irony.

Keywords: new Belarusian literature; writer-blogger; A. Horwat; diary; humour.

Кнігу А. Горвата, створаную на аснове запісаў Facebook, называлі і інтэрактыўным праектам, і рэаліці-шоу ў літаратурным выкананні, і дзённікам інтэлігента-даўншыфтара [1; 2; 3]. Тым не менш, калі

разглядаць кнігу А. Горвата як літаратурны твор, варта адзначыць актуальнасць фармату: кліпавае мысленне моладзі, імкненне да кароткіх, сціслых і дакладных тэкстаў – вось асноўныя характарыстыкі паводзінаў сучаснага чытача. Сёння з’яўляецца фактам, што кніга А. Горвата стала прыкметнай з’явай новай беларускай літаратуры.

Безумоўна, з’яўленне гэтай кнігі ў кожным моманце – даніна часу, пачынаючы ад гісторыі стварэння да гісторыі выдання і перавыданняў: створаная з запісаў на старонцы сацыяльнай сеткі, прафінансаваная сродкамі краўдфандынгавай кампаніі, нават аформленая адной з самых вядомых альтэрнатыўных немастачак сучаснай Беларусі – яна цалкам новая з’ява для беларускай літаратуры. Адна з прычын папулярнасці кнігі – гэта ўсмешка чытача. Зразумелы гумар, іронія, самаіронія і часам сарказм для дасведчаных А. Горвата – тое, што надае кнізе сучаснае гучанне, выклікае ўсмешку, разглядае шэраг праблемных пытанняў праз прызму таго, што нельга змяніць, але можна не прымаць. Калі ўлічваць, што першыя словы, прачытаныя аўтарам, былі «каляндар вожыка», то няма нічога дзіўнага ў тым, што ўсё напісанае А. Горватам наскрозь прасякнута гумарам і іроніяй.

Кніга пачынаецца кароткім запісам «Хачу быць дворнікам». І ў су-седстве з запісам наступным, аб «сапраўдным беларускім эратычным сне», з’яўляецца камічная сітуацыя: нечаканая беларуская мара – жаданне – і нечаканае прачытанне беларускай класікі. У «дворніцтве» героя няма пазёрства: пачынаючы ад працаўладкавання да апісання таго, як у эпіцэнтры беларускай культуры вахцёрка і дворнік абмяркоўваюць пастаноўку «Пана Тадэвуша».

Аднак ёсць і матывы, сугучныя са шматлікімі творамі сучасных бларускіх аўтараў: герой, які становіцца (дакладней – сам імкнецца стаць) выгнаннікам, каб праз пэўныя жыццёвыя перыпетыі не страціць сябе і знайсці сэнс. Выгнаннікі-інтэлігенты, людзі, якія не змаглі знайсці паразумення і прызнання сваёй жыццёвай пазіцыі, – нярэдка з’ява для сучаснай беларускай літаратуры. Такія героі часцей за ўсё – пакутнікі, аднак у А. Горвата мы бачым самавыгнанніка і самаіронію. Дворнік Купалаўскага тэатра, які расшуквае выданні «Дзікага палявання караля Стаха», які піша звароты ў дзяржаўныя ўстановы на конт зменаў у законы «Аб мовах», які ў сваіх кароткіх замалёўках непрыкметна цытуе Л. Вольскага, В. Быкава і згадвае Я. Баршчэўскага (гумар для дасведчаных), які носіць з сабой шкляначку прудкоўскай зямлі і разважае аб тым, як некалі і ён сам стане зямлёй, – у самавыгнанні героя няма трагедыі

і пакуты, ёсць самаіронія і разуменне таго, што ёсць цвёрдая жыццёвая пазіцыя, ёсць пэўныя цікавасці і памкненні, ды і не месца ўпрыгожвае чалавека, а чалавек – месца. А шчасце ў тым, каб не саромецца рабіць простыя рэчы.

Гумар А. Горвата мае шмат мэтавых аўдыторый: па-першае, гэта яго сучаснікі і аднадумцы, хто цікавіцца беларускай культурай (і не толькі класічнай) – дасведчаныя і здольныя разумець усе схаваныя цытаты і алюзіі.

Па-другое, гэта людзі з пакалення, якое, дзякуючы М. Стральцову, назвалі «сенам на асфальце» – тыя новыя сталічныя жыхары, якія часам мараць аб вяртанні да сваіх вёсак, спрабуюць прымірыць горад і вёску, самавызначыцца, знайсці сваё месца. Прымірэнне гэта ў А. Горвата – імкненне стаць «сваім» у вёсцы, і разуменне пры гэтым, што наканава яму быць навалаччу – палескай у Мінску і сталічнай – у Прудку. Аднак герой не пакутуе ад таго, што ён не такі, як усе ў Прудку, а дастаткова часта кароткімі і іранічнымі замалёўкамі паказвае, што і не імкнецца стаць такім, як многія з вяскоўцаў.

Па-трэцяе, тыя, хто стаміліся ад цяжкага лёсу і мужыцкасці герояў беларускай літаратуры яшчэ ў школе і з таго часу не звярталіся да яе твораў. Для такіх чытачоў А. Горват з лёгкім гумарам і даступнасцю апісвае вясквы побыт і свае новыя вясквыя клопаты, параўноўваючы сваё новае жыццё з мінулым, гарадскім, згадваючы свае былыя заняткі.

Галоўнае, на што звяртае ўвагу А. Горват пры паказе вясковага побыту, – гэта не тэмпература паветра ў халоднай хаце, гэта не неўладкаваны побыт і пэўныя цяжкасці з рамонтам, гэта ў першую чаргу прастата ва ўсім: прастата, шчырасць, адкрытасць і нават наіўнасць у адносінах, прастата ў традыцыях, вядомых з дзяцінства, прастата ў яднанні з прыродай і космасам, прастата у тым, як праявіць свой характар і даказаць найперш самому сабе, чаго ты варты, – зрабіць табурэт, «без усялякіх ямбаў і харэяў».

Знойдуць для сябе камічныя сітуацыі і маладыя вяскоўцы. Напрыклад, апісанне таго, як герой перасяляў матылёў, упершыню даіў казу.

Блізкімі маладому беларускаму інтэлігенту з'яўляюцца і іранічныя разважанні героя пра палітыку, мову, нацыю. «Я – маленькая мадэль беларускай нацыі. Сяджу на сваім гістарычным кавалку зямлі, кармлюся датацыямі і ніяк не магу сфарміравацца» [4, с. 114]. Разважанні героя пра трапнасць беларускай мовы і яе лёс не звыкла пакутніцкія, але звыклія для беларускай літаратуры. Герой А. Горвата

кпіць з таго, як некаторыя вяскоўцы адмаўляюцца вучыць беларускую мову і ў той жа час з'яўляюцца яе носьбітамі і захавальнікамі. Наогул, варта адзначыць, што мова герояў не бездакорна літаратурная, але самая жывая і сапраўдная. Становіцца відавочна, што для героя беларуская мова жывая, пакуль ёсць жыхары ў Прудку і ёсць неба над Прудком.

Самаіронія героя і аўтара праяўляецца і ў стаўленні да самога статусу пісьменніка, ва ўспрыманні гэтага статусу героем і аўтарам, вяскоўцамі. У адным з інтэрв'ю А. Горват сказаў: «Быць дворнікам – большае геройства, чым быць пісьменнікам. Пісьменнікам можна быць не кожны дзень, а дворнікам трэба кожную раніцу ўставаць і змагацца з надвор'ем. Ніколі не ведаеш, з чым прыйдзецца змагацца заўтра. Ты заўсёды непадрыхтаваны» [5]. І ў той жа час вяскоўцы з Прудка з класічнай павагай ставяцца да свайго дзівака-пісьменніка. Прсяць увекавечыць і вёску, і возера, і Марыю Зайчыкаву, спадзяюцца, што сур'ёзную кнігу піша.

Можна доўга спрачацца аб шчырасці аўтара, «аб масцы Андрусіка», аб тым, які лёс чакае наступныя творы гэтага аўтара, аднак тое, што запісы А. Горвата створаны з дасціпным гумарам і трапнай іроніяй, аўтарскай самаіроніяй, застанецца фактам. І менавіта гумар робіць гэтую кнігу лёгкай, светлай, шчырай, а стыль пісьменніка-блогера – выразным і адметным.

Бібліяграфічныя спасылкі

1. Алейчанка Ю. Стаць сваім для сябе // Полымя. 2017. № 5. С. 171–173.
2. Шаўлякова-Барзенка І. Беларуская літаратура ў інфармацыйным грамадстве: пагрозы як гарантыя перспектывы // Полымя. 2017. № 1. С. 103–114.
3. Бязлепкіна А. Горват пра любоў: рэцэнзіі на кнігу А. Горвата «Радзіва “Прудок”» // Журналістыка-2017: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 19-й Міжнар. навук.-практ. канф., 16–17 ліст. 2017 г., Мінск / БДУ, Інстытут журналістыкі ; рэдкал. : С. В. Дубовік (адк. рэд.) [і інш.]. Вып. 19. Мінск : БДУ, 2017. С. 389–391.
4. Горват А. «Радзіва “Прудок”»: дзённік». Мінск : Медысонт, 2018. 218 с.
5. Касперовіч Л. «Быць дворнікам – большае геройства, чым быць пісьменнікам. Горват о Купаловском и жизни в деревне» // Сайт. Мінск. 17.03.2017 [Электронны рэсурс]. URL: <https://news.tut.by/culture/535717.html> (дата звароту: 03.09.2019).